

Casa de Sant Ponç - Cases de l'església

Cervelló

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Sant Ponç de Corbera
Emplaçament Adossada als costats sud i oest de l'església de Sant Ponç

Coordenades:

Latitud: 41.401813319798
Longitud: 1.9122112003643
UTM Est (X): 409072
UTM Nord (Y): 4583934

Classificació

Número de fitxa 08068 - 379
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Modern Popular
Segle XVII - XVIII - XIX - XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Manca manteniment i sembla patir algun problema estructural.
Protecció Legal
Tipus de protecció: Xarxa natura 2000
Europea – Atributs inspire: Natura 2000 – Lloc d'importància comunitària
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 08067A004000270000AL

Fitxes associades:

[Pou de les cases de Sant Ponç](#)

[Monestir de Sant Ponç de Corbera](#)

Autoria de la fitxa Juana María Huélamo Gabaldón - Kuanum

Descripció

El conjunt arquitectònic conegut com a Casa de Sant Ponç està ubicat al sud i sud-oest de l'església de l'antic Priorat de Sant Ponç, en bona part adossat al temple romànic.

Aquest conjunt inclou diverses edificacions que originàriament formaven part de les dependències del priorat, les quals posteriorment es van transformar en cases amb ús residencial i de control agrari. Les diverses construccions es disposen en planta en forma de "L", i la coberta es desenvolupa en un i dos vessants de teules àrabs. La nau principal correspon a la part d'habitatge, i es compon a simple vista per dos cossos.

El primer cos, considerat pels estudiosos com la part més antiga de tota la casa, continua en paral·lel amb l'ala meridional del temple. En aquesta banda, es troba una porta de carreus de sauló vermell i arc de mig punt, la qual connectava amb un dels creuers de l'església. El segon cos es disposa en perpendicular a l'església, a ponent, i és de gran volum en alçada, tot presentant una gran solidesa. Aquest edifici obre una solana al pis superior, mitjançant una galeria massissa de llinda plana. Els murs vistos des de l'exterior són molt sòlids i presenten una disposició regular de carreus tallats en pedra calcària. Les diverses edificacions, principals i auxiliars, creixen de manera orgànica al voltant d'un pati central, creant un perímetre rectangular edificat, el qual està tancat per una porta porxada.

Les façanes i murs que donen a l'exterior són de maçoneria i de pedra, força regular i relativament ben escairada, als edificis principals, i de maçoneria més simple als secundaris, especialment als de la part est. Estan revestits majoritàriament amb calç i pintura blanca. La major part de les edificacions, es desenvolupen en alçada en planta baixa i pis, exceptuant l'edificació lateral de ponent, de la qual ja s'ha parlat, que destaca pel seu volum i la seva alçada, arribant fins a tres pisos.

Els buits de façana són, majoritàriament, finestres de traça vertical. Al gran edifici de ponent, hi ha dues finestres destacables pel seu amplitud de brèndoles massisses. Aquestes se situen una a l'exterior i una altra està oberta a la façana que tanca per l'oest el pati interior. Destaquen dos balcons oberts al pati interior, amb baranes de brèndoles de forja de ferro decorades amb motius vegetals senzills. Aquests balcons estan ubicats a la façana sud de l'edifici nord i a la façana est de l'edifici de ponent.

Existeixen dos rellotges de sol: un al pati interior, circular, dibuixat a sobre d'un semicercle, amb orientació sud, i un altre, molt malmès, de traça rectangular vertical, a prop de la cantonada sud-oest de la façana de l'edifici de ponent que dona a l'exterior. Tots dos conserven el gnòmon i estan orientats a sud. A l'exterior, per la banda nord, hi ha un pou que donaria servei a les persones que hi vivien en aquest espai.

Aquest conjunt d'edificacions il·lustra d'una manera excepcional la transformació del priorat de Sant Ponç al llarg del temps, passant de ser un lloc religiós a una àrea amb funcions residencials i agràries, mantenint alhora elements arquitectònics tradicionals i històrics. Juntament amb l'església de Sant Ponç, tot el conjunt resulta un espai històric d'ocupació humana no indestruïble que posseeix una gran vàlua patrimonial.

Observacions:

Sant Ponç és un antic terme del municipi de Cervelló, situat a la part oriental de les Muntanyes de l'Ordal, entre les poblacions de Vallirana i Corbera de Llobregat. Aquest indret està conformat per un conjunt de masies i l'església romànica de Sant Ponç de Corbera. Les masies es troben pràcticament

abandonades, creant un paisatge rònc, mentre que l'església ha mantingut l'ús religiós i destaca com un bell exemple d'arquitectura romànica d'estil llombard. Aquesta església és una joia arquitectònica que atrau l'atenció per la seva bellesa i el seu estat de conservació, contrastant amb l'entorn deshabitat.

En origen, l'església de Sant Ponç de Corbera formava part d'un priorat benedictí, construït durant el segle XI. Aquest priorat estava regit per una petita comunitat de clergues i un prior, que s'encarregava d'administrar el territori. El priorat va estar actiu fins a finals del segle XVI, moment en què la comunitat religiosa va marxar i va delegar les funcions administratives a altres monestirs.

El priorat no només incloïa l'església, sinó també la residència dels monjos, diverses masies i cases de pagès, forns de calç, feixes, terrasses i altres construccions. Tot i que alguns d'aquests elements encara són visibles avui en dia, no han transcendit amb la mateixa notorietat que l'església, que és el monument més destacat i ben conservat del conjunt.

Des dels 1638 fins al 1872, la casa s'anomenava Can Cases de l'església.

Història

La Casa de Sant Ponç presenta una llacuna significativa en la història del priorat, especialment pel que fa a l'etapa medieval, ja que no existeixen registres específics sobre l'edifici prioral durant aquest període. La primera referència coneguda prové de Jordi Fort (1992), que esmenta els contractes d'arrendament del segle XVII. Tanmateix, les investigacions d'Ariadna Gómez (Gómez, inèdit) permeten complementar i enriquir aquesta informació.

Se sap amb certesa que l'any 1583 es van abolir les fonts baptismals de l'església de Sant Ponç, que es va convertir en sufragània de Corbera. A partir d'aquest moment, el priorat va perdre la comunitat de monjos, i l'edifici prioral va quedar deshabitat temporalment. No es pot determinar amb exactitud el temps que va romandre buit, però es coneix que fou un període curt. Això es dedueix del procés judicial per l'herència de les possessions de Simó Ascà, mort l'any 1593 sense descendència, que havia residit a la Casa Prioral fins a la seva mort. Per tant, entre el 1583 i el 1593, la casa va ser arrendada a un pagès del priorat.

Els següents arrendaments coneguts són: Miquel Gili (1627), Miquel Cases (1633) i Francesc Cases (1638) (Fort, 1992, 55-59). Tots eren pagesos del Priorat de Sant Ponç. Els darrers arrendaments van ser per la família Cases, originària de la masia de Can Cases, més tard anomenada Can Cases de la Muntanya o Can Cases de Dalt, per diferenciar-se d'una altra branca familiar establerta a la Casa del Priorat.

La denominació de la casa va canviar amb el temps, segons es reflecteix en els llibres sacramentals de la Parròquia de Santa Maria de Corbera. En els registres de batejos de la família Cases des del 1590 fins al 1910, s'observen dues denominacions per la Casa de Sant Ponç: entre el 1638 i el 1872 es coneixia com Can Cases de l'Església, i des del 1901 fins al 1910, com Casa de Sant Ponç.

Els Cases van viure a la Casa de Sant Ponç amb arrendament des del 1633 fins al 1667 i amb establiment emfitèutic a partir del 1667. És important destacar la continuïtat de l'activitat del priorat després de la pèrdua de la comunitat de monjos el 1583. El priorat va continuar administrat per monestirs més grans, que seguien cobrant rendes. Els priors, encara que absents, havien de visitar Sant Ponç o enviar un representant per a fer el cobrament.

Malgrat que la casa passés a ser de la família pagesa, el contracte estipulava que Francesc Cases havia de disposar d'una cambra i botiga per a l'ús del prior, l'arrendador o qualsevol persona autoritzada pel prior. Així, la casa mantenia un vincle amb el seu passat eclesiàstic, incloent-hi dues sales independents per als afers del priorat. Amb l'establiment de la família, probablement es van realitzar reformes a l'edifici per

adaptar-lo a la nova condició de masia i complir els requeriments del prior. L'estat de l'edifici prioral no devia ser bo, ja que una de les obligacions de Francesc Cases era realitzar obres de manteniment.

La Casa de Sant Ponç es va transformar en masia en els segles posteriors, funcionant com a allotjament puntual per al personal eclesiàstic fins a les desamortitzacions del segle XIX. La relació de la casa amb l'església va continuar, ja que els veïns de Sant Ponç, inclosa la família Cases, es cuidaven del temple. Un episodi il·lustratiu d'aquesta relació és la disputa entre el rector de Corbera i els veïns de Sant Ponç l'any 1731, quan el vicari de Corbera va trobar les portes del temple tancades durant una visita. Després de colpejar la porta, les claus van aparèixer, custodiades per la família Cases.

Bibliografia

FORT I GAUDÍ, J. (1992). *Antic Priorat de Sant Ponç*. Corbera de Llobregat: Parròquia de Santa Maria.

GÓMEZ MATEU, Ariadna-Teresa (inèdit). *De priorat a església romànica. Anàlisi del procés de patrimonialització de l'església de Sant Ponç de Corbera*. Treball final de màster de Patrimoni Cultural i Natural. Tutor: Tutor: Dr. Joaquim M. Puigvert Sola. Girona: Universitat de Girona. Curs: 2020-2021.

